

Opinió

Pla de Cultura i Educació d'Olot: obrint camí

Els temps canvien, i amb ells la necessitat de treballar de manera conjunta entre cultura i educació. En aquest nou context, Olot torna a posicionar-se com a referent amb la unificació de les àrees municipals de cultura i educació i l'elaboració d'aquest pla que ja es troba en la seva fase final d'elaboració.

Avui, la contemporaneïtat de les polítiques culturals es defineix per un nou èmfasi que situa les persones

Una de les principals dificultats identificades consisteix a trencar amb les lògiques dels sistemes cultural i educatiu, que han quedat profundament institucionalitzades per la política pública i interioritzades per les persones que hi treballen. Per aconseguir-ho, és important destacar que el terreny municipal és l'espai de confluència més natural entre cultura i educació, ja que en àmbits superiors es fan notar més

Atenent les més destacades, s'identifiquen tres blocs.

Un primer bloc té a veure amb l'accés a la cultura, l'art i el coneixement. Es posa de manifest la necessitat d'afavorir una participació més àmplia, diversa i igualitària. Això implica, per exemple, incorporar l'art i la cultura a les aules i afrontar les dificultats de les persones en situació d'exclusió social enfortint l'educació al llarg de la vida i la mediació artística i cultural.

Un segon bloc té a veure amb els espais d'aprenentatge, transmissió i socialització. Destaca específicament la necessitat de convertir places i carrers en espais de cultura i educació. També s'apunta la necessitat de millorar l'aprofitament dels centres educatius i configurar nous equipaments o serveis culturals que responguin als nous enfocaments de les polítiques culturals.

Finalment, un tercer bloc identifica com a problemàtic que la ciutadania sigui vista només com a receptora (de coneixement, d'art...). Es tracta del reconeixement de la diversitat de maneres de participar en cultura i educació, posant l'èmfasi en activitats que demanen una actitud activa i expressiva. Una actitud que es pot desenvolupar en l'àmbit de la creació, però també de la programació o la gestió. L'objectiu és enfortir les oportunitats i habilitats expressives de la ciutadania, oferint eines i espais que en potenciïn la llibertat i el pensament crític.

Aquest camí suposa un repte difícil i poc assajat, però també una oportunitat única per innovar i transformar la realitat, obrint un camí que beneficia tota la ciutadania i enforteix la societat.

al centre. La fusió de cultura i educació materialitza aquesta aposta. És cert que objectius tradicionals com les infraestructures, la producció artística o el suport als professionals continuen sent clau, però ara adquireixen un nou significat. Per això, un Pla de Cultura i Educació no és només un Pla de Cultura, ni tampoc un Pla d'Educació, i molt menys la senzilla suma de dos plans sota un mateix títol.

En aquest context, l'elaboració del Pla esdevé un veritable exercici d'aprenentatge. Tant els agents educatius com els culturals adquireixen una nova perspectiva sobre la seva tasca i reconeixen aportacions equivalents a objectius comuns. Aquest procés posa de manifest la identitat i els codis propis que regeixen els sistemes cultural i educatiu, alhora que planteja el repte de superar estanquitats i trobar un llenguatge compartit.

les rigideses administratives de cada sistema. En el context d'Olot, però, és imprescindible tenir en consideració que els seus límits es fonen amb els de Garrotxa i juga un rol de capitalitat crucial, fet que fa aflorar la necessitat de coordinació i responsabilitat segons les competències de cada administració.

“l'espai municipal és l'espai de confluència natural entre cultura i educació”

Les taules participatives del procés d'elaboració del Pla han estat un laboratori on han emergit aquestes dificultats sistèmiques, però el més rellevant és la seva contribució a identificar les principals problemàtiques que guiaran la feina futura.

Xavier Guijarro
ICC Consultors
Il·lustració: Quim Domene

Col·lecció local

MONOGRAFIES

DOMÈNECH, Roser,

De tanta llum, Barcelona: Trípod, 2024, 71 p.

FREIXAS, Pere i FUMANAL, Miquel Àngel (ed.),

El Mestre Aloi de Montbrai. Escultor del tres-cents català, Girona: Institut d'Estudis Gironins, 2024, 178 p. (Monografies de l'Institut d'Estudis Gironins; 25)

MOLI, Domènec,

Miquel Plana, bibliòfil (Olot, 1943-2012), Olot: Ajuntament d'Olot, 2025, 245 p.

NOLLA, Josep M.; SAGRERA, Jordi i FUMANAL, Miquel Àngel,

El Palau Episcopal de Girona. Mil anys d'història d'un laberint arquitectònic, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2024, 278 p.

RCR Arquitectes 2017-2024, El

Escorial: El Croquis, 2024, 334 p. (Croquis; 228)

ARTICLES

CANAL, Jordi,

"Entre la historia y la ciudadanía", *La Aventura de la Historia*, núm. 315, gener 2025, p. 90.

CASTANYER, Pere et al.,

"La fin des villæ et le changement de la physionomie du paysage rural dans l'ager des civitates d'Emporiæ et de Gerunda", *Antiquité Tardive. Revue Internationale d'Histoire et d'Archéologie* (Turnhout), vol. 31, 2023 [2024], p. 141-152.

ESTEBAN, Ramon,

"Sostenibilitat i ecologia als peus del Puigsacalm", *Revista de Girona*, núm. 348, gener-febrer 2025, p. 72-75.

MARTÍ, Laia,

"Oficis i establiments antics: El Picanyol", *Puigsacalm. Circular Social del Grup Excursionista Cultural i Alpinista de Sant Esteve d'en Bas*, núm. 164, gener-març 2025, p. 5-7.

MARTÍ, Ramon i MARTÍ, Laia,

"Una vivència personal de la guerra civil", *Puigsacalm. Circular Social del Grup Excursionista Cultural i Alpinista de Sant Esteve d'en Bas*, núm. 164, gener-març 2025, p. 14-16.

NOGUER, Rosa M.,

"El nostre poble: Mas Vedruna", *Nyer. Butlletí d'Informació Municipal. Ajuntament de les Planes d'Hostoles*, 22, 2024, p. 60-61.

PADRÓS, Joan Antoni,

"Fermances de censals. Les raons dels avals personals en el deute rural a la Vall d'en Bas (segle XVI)", *Recerques. Història, Economia i Cultura*, 84, 2024, p. 5-36.

PONSATÍ-MURLÀ, Oriol,

"Joan Roura-Parella: orientació i selecció professional", *Temps d'Educació*, núm. 66, 2024, p. 219-236.

REIXACH, Albert,

"La historiografia davant d'un 'festí documental': estudis sobre la Girona de la baixa edat mitjana i reptes pendents", *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. LXV, 2024, p. 79-112.

ROVIRA I VIRGILI, Antoni,

"A Olot", dins *Els darrers dies de la Catalunya republicana. Memòries sobre l'èxode català*, Tarragona: Publicacions URV, 2024, p. 93-105.

SELLES, Narcís,

"Tomàs Diví, un artista gironí de l'exili", *Revista de Girona*, núm. 348, gener-febrer 2025, p. 42-45.

SERRAMONTMANY, Albert,

"Vendre la llana i comprar el drap. Relacions comercials entre l'Empordà i la Garrotxa a través de la família Casabona, 1760-1769", *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, vol. 55, 2024, p. 85-114.

SOLÀ, Xavier,

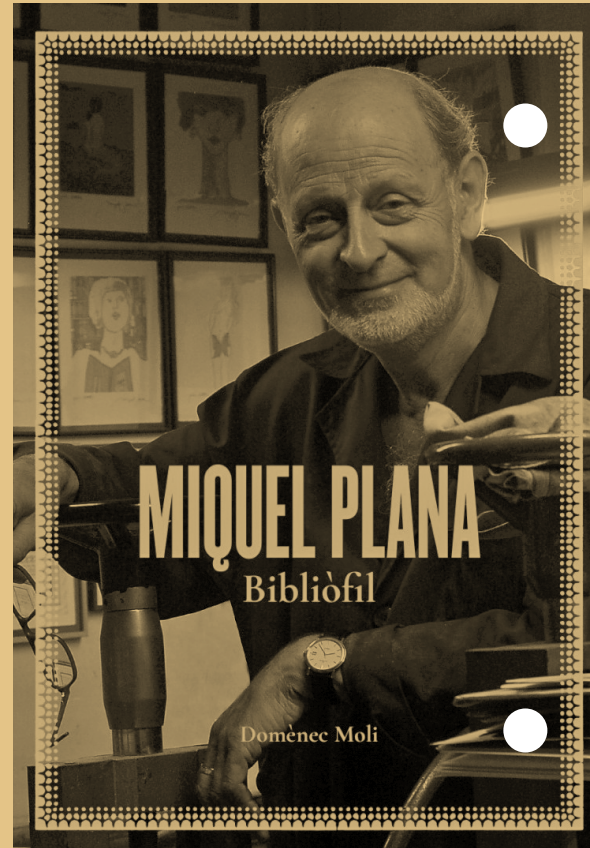
"La confraria de Sant Narcís de Girona (1560-1640): devoció, fraternitat i comitència artística", *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. LXV, 2024, p. 255-318.

SOLÀ, Xavier,

"Mestres, escoles de minyons i alfabetització rural. Alguns casos a Osona, la Garrotxa i la Selva (segles XVI-XVIII)", *Ausa*, núm. 31/191-192, 2023 [2024], p. 39-55.

VALERI, Xavier,

"Història: Gent d'abans (I)", *El Soroll. Revista Semestral*, núm. 80, desembre 2024, p. 43-45.

VIDAL, Maria,

"Recordant l'Honorat Espigulé (1927-2024)", *El Soroll. Revista Semestral*, núm. 80, desembre 2024, p. 24.

XUCLÀ, Jordi,

"El rol de la diplomacia parlamentaria en el acceso de España al Consejo de Europa", *Revista de las Cortes Generales*, núm. 118, segon semestre 2024, p. 349-392.

Una de les col·leccions d'instruments musicals més important del món és la del Museu d'Instruments Musicals (MIM) de Brussel·les, fundat el 1877 per Victor-Charles Mahillon (1841-1924). Mahillon fou un personatge ben bé fill de la seva època: intel·lectual, reformador i inventor d'instruments musicals, compositor, editor de música, científic (en l'àmbit de l'acústica musical)... Però el que l'ha fet passar a la posteritat és sobretot el seu afany col·leccionista d'instruments musicals. Mahillon estava molt interessat en preservar instruments musicals propis de les formes de vida tradicional i, per aconseguir-ho, va començar a crear i escampar una activa xarxa de col·laboradors per diversos països, que l'havia d'ajudar a trobar instruments per al museu, sempre sota la premissa que fossin "típics i antics" i, sobretot, "autèntics". I a Catalunya, gràcies a diversos contactes, descobreix un personatge que l'ajudarà molt en aquesta tasca: Miquel Gatuellas, secretari de la secció de Folklore del Centre Excursionista de Catalunya. Gatuellas coneix bé el país, té també molts contactes i aviat comença a proposar i fer-li arribar instruments.

De fet, que al MIM hi ha instruments catalans no és cap novetat, ja que algunes de les peces són molt singulars i d'un gran valor històric i organològic. El problema és que fins ara sols en podíem consultar les fitxes de catàleg, i tot el que hi trobàvem és que són instruments d'origen català i poca cosa més. Per això és tan important la notícia que la investigadora Núria Bonet Filella ha estat revisant la correspondència entre Gatuellas i Mahillon a l'arxiu del MIM i, gràcies a ella, ara sabem que com a mínim tres instruments són de la nostra comarca. Així doncs, descobrim a les cartes a Mahillon que el 1910 Gatuellas pagà al músic Joan Sureda, que va venir a la nostra comarca especialment per dur a terme aquesta tasca, l'import de 50 pessetes per un flabiol i un tamborí comprats a Olot i 150 pessetes per un tible comprat a Sant Feliu de Pallerols. Es diu que el tamborí era molt antic i fou trobat "per casualitat", i s'insisteix diverses vegades en l'antiguitat de tots tres instruments. Malauradament, enlloc no s'esmenta qui fou el venedor inicial dels instruments, ni en quin context s'adquiriren.

Si observem els tres instruments, el cert és que l'apel·latiu "antic" (som al 1910) és una mica qüestionable. Sí que el tible és molt interessant, ja que es tracta d'una xeremia tible anterior a la cobla moderna, i fins i tot el tamborí té la seva gràcia, ja que és anterior a l'actual estàndard de tamborins de cobla de tensors de metall, però el flabiol és un instrument modern, amb claus, d'ús generalitzat en l'època. En tot cas, Núria Bonet Filella segueix investigant aquests instruments, així com tota la documentació que relaciona Mahillon i Gatuellas, amb l'objectiu d'acabar fent-ne una publicació. Ara que ens ha posat la mel a la boca, quedem expectants a veure si ens descobreix alguna novetat més respecte a aquests instruments. Ho seguirem!

El desembre de l'any passat, l'alumnat de 1r de Batxillerat de l'INS Castellar, de Castellar del Vallès, va publicar el quart número de la revista **Tres Parcs, Tres Estacions**, dedicat al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Aquest monogràfic és el resultat d'un projecte d'estudi dels parcs naturals catalans, coordinat pels departaments de Català i Ciències, en el qual els alumnes de Creació literària i Pràctiques de biologia fan una sortida trimestral per conèixer de primera mà la natura i la cultura de la zona. El treball es pot consultar a https://issuu.com/departament_catala_ies_castellar/docs/garrotxa_1r_trim_24_25.

Dins del cicle de conferències per al curs 2024-2025 que organitza l'Institut d'Estudis Gironins i el Museu d'Història de Girona, el proper 25 de març, a la Biblioteca Pública Carles Rahola de Girona, l'historiador **Xavier Solà Colomer** (Sant Feliu de Pallerols, 1972) impartirà la conferència "Els hospitals de Girona: pobresa, assistència, caritat i malaltia a l'època medieval".

De l'11 al 24 de març de 2025, la residència FaberLlull, gestionada per l'Institut Ramon Llull amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Olot, organitza la segona edició de la Hackató, una residència de cinema per a joves talents. Un dels projectes correspon a l'estudiant de disseny gràfic **Eva Chun Carbonell Martín** (la Vall d'en Bas). Membre de Joves Programadors de Moving Cinema a Barcelona i del Grup de Revelat de Fotografia de l'Orfeó Popular Olotí, Carbonell formarà part del departament de fotografia del curtmetratge de la Hackató.

Apunts i repunts naturals

Un autèntic fòssil vivent al mig d'Olot

Les recents obres al carrer de Camil Mulleras han consistit a eixamplar i enjardinar la vorera del davant de l'antic Hospital de Sant Jaume d'Olot. Ben fet: en qualsevol ciutat, oferir més espai als vianants sempre és una bona opció. També s'hi han plantat una dotzena d'arbres. Molt bé també: cal fotosintetitzar la ciutat per fer-la més agradable i acollidora a les persones que hi viuen. He de confessar que quan vaig veure que es tractava de ginkgos (*Ginkgo biloba*) me'n vaig alegrar. Potser hagués preferit veure aquests arbres gaudint de l'amplitud escènica i llibertat de creixement que ofereix un espai verd i no l'estretor d'una vorera d'un dels carrers hipertransitats d'Olot, però tampoc està malament que tinguin presència aquí, on els podrà veure tothom. A dia d'avui, l'únic ginkgo que tenia localitzat a la ciutat (podria ser que n'hi hagués algun més) estava al pati interior de la seu del Consorci de Medi Ambient i Salut Pública, SIGMA, al Pla de Dalt.

I el gest d'haver escollit el ginkgo és interessant perquè és un arbre amb unes singularitats biològiques, històriques i fins i tot medicinals molt destacables. La característica més fascinant rau en la seva filogènia, és a dir en la seva història evolutiva. Els ginkgos són considerats una relíquia biològica, atès que es van separar de la resta de gimnospermes (grup al qual pertanyen els actuals pins i avets) molt aviat, en el Mesozoic, fa uns 250 milions d'anys. Avui és l'única espècie de la família de les ginkgoàcies que ha sobreviscut, inalterable, al pas dels anys. Ja no té cap parent viu, tots s'han quedat pel camí. És un arbre considerat sagrat a la Xina i al Japó. Els monjos xinesos el plantaven al voltant dels monestirs. Actualment, queden pocs boscos naturals de ginkgos, per això la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN) ha qualificat l'espècie "en perill d'extinció" en el medi natural. A Europa es va començar a plantar en jardins botànics a finals del segle XVII i a les darreries del XVIII es va portar a la costa est dels Estats Units, on avui dia és molt present en espais verds urbans.

És un arbre caducifoli, que no té cap pressa per créixer. Quan és

jove presenta un port piramidal, però a mesura que creix la capçada s'omple i s'arrodoneix. Les fulles són inconfusibles, tenen forma de ventall amb una petita escotadura al

“Ja no té cap parent viu, tots s'han quedat pel camí.”

mig que les divideix en dos lòbuls, d'aquí el nom específic. A la Xina, Tailàndia i Japó, les fulles seques i premsades es desen entre les pàgines dels llibres per prevenir l'atac d'insectes. És un arbre dioic, això vol dir que hi ha peus de cada sexe. En els parcs i jardins es planten ginkgos mascles perquè els peus femenins produeixen unes llavors carneses que, quan son madures, desprenen una olor molt desagradable, com de mantega rànica o de vòmit fresc. Al ginkgo també se li atribueixen usos medicinals, molts d'ells procedents de tradicions ancestrals xineses. Per exemple, les llavors fermentades, torrades o cuites es consumien sovint amb significat ritual i afrodisíac. Per altra banda, el descobriment dels ginkgolids al darrer terç del se-

gle XX ha promogut l'aplicació de l'extracte de les fulles en el tractament d'insuficiències vasculars perifèriques, majoritàriament en geriatría, i es troba en fase de recerca la possible extensió al tractament de la malaltia d'Alzheimer.

Com podem veure, no és un arbre qualsevol. La seva història fa molt que va començar. Els ginkgos ja existien a l'època dels dinosaures i segur que els herbívors s'alimentaven de les fulles i els fruits dels exemplars que trobaven. A Olot tindrem la sort de poder admirar aquest veritable fòssil vivent en una de les principals artèries viàries de la ciutat. Esperem que s'hi trobi bé i que els ciutadans el respectin. I encomanem-nos a qui sigui que el deslliuri de les habituals podes abusives amb què sovint es castiga l'arbrat urbà. Perquè el groc de les fulles del ginkgo, a la tardor, just abans de caure, és un dels altres regals que ens ofereix aquest arbre espectacular.

Emili Bassols i Isamat

Impressions d'un paisatge, 29

La forja de Vulcà

Foto: Josep M. Muñoz, 2020

La forja de Vulcà és un quadre de Velázquez, pintat a Itàlia l'any 1630, que pertany al Museu del Prado. S'hi representa una escena, tret de les *Metamorfosis* d'Ovidi, en què Apol·lo, el déu del sol, va al taller del ferrer dels déus de l'Olimp, Vulcà, per assabentar-lo que la seva dona, Venus, comet adulteri amb Mart, el déu de la guerra. Al quadre, algú hi ha volgut veure, en la contraposició entre la resplendor d'Apol·lo i l'aspecte suós i atònit de Vulcà i els ferrers, una plasmació de la idea de Velázquez mateix de la superioritat

alguns quilos de pes, s'hi fa un repàs d'alguns dels projectes més significatius dels RCR dels últims anys, en un període que va des del 2017 –l'any que van ser guardonats amb el premi Pritzker, la més alta distinció en el camp de l'arquitectura– fins al 2024.

És un número essencialment gràfic, que s'obre amb una entrevista als tres arquitectes, Rafael Aranda, Carme Pigem i Ramon Vilalta. L'entrevistador no es pot estar de fer notar que, en moltes ocasions, la seva obra s'ha estereotipat segons els materials que han emprat (l'acer Corten...) o el llenguatge que han utilitzat. Ells responen que no han repetit ni un projecte ni un programa, sinó que han après de cada cas. De fet, diuen, no és una qüestió tant de llenguatge com de mirada. No es tracta, doncs, d'una qüestió d'estil o de cerca de fórmules, sinó que per a ells la relació de l'arquitectura amb el lloc és única i irrepètible. I afegeixen: “Busquem una forma de contemplació del paisatge vinculada al temps, i al tractar de revelar-lo. En aquest sentit, el paisatge no és una cosa a la qual calgui sotmetre's, o que s'hagi de domesticar, sinó un espai d'intercanvi on cal assolir un equilibri entre obra i lloc”. Ara bé, conclouen sàviament, “ens preguntem si tal vegada l'Arquitectura no està per damunt de les intencions i de les explicacions de l'arquitecte”.

En coherència amb aquesta afirmació, els treballs mostrats en aquest número a penes tenen una presentació d'unes poques ratlles de text. Els projectes han de parlar per ells mateixos, encara que ens agrada llegir, davant de l'esplèndida rehabilitació d'un mas a Cassà de la Selva, que s'han plantejat “com aconseguir-ne l'actualització sense desnaturalitzar-lo, sense caricaturitzar-lo”. Destaca, d'entrada, la diversitat d'escala a què treballen: des d'un pont sobre el Sena a una nova terminal de l'aeroport del Prat o l'ampliació de l'Estació Barcelona-Sants, des d'una clínica dental en un xamfrà de Barcelona a les imposants bodegues de Peralada, des d'una casa unifamiliar a Tolosa a una sèrie de projectes urbanístics i paisatgístics a França o Portugal. Perquè l'altra constatació evident és la internalització de l'obra: diversos projectes estan rela-

“els RCR mantenen que somien en ‘una Arquitectura amb A majúscula’”

cionats amb un únic client als Emirats Àrabs Units, en una escala creixent que parteix d'una casa i d'una escola i que culmina, de moment, amb un gratacel a Dubai.

Reticents a l'hora de parlar de referències en la seva obra, sembla que estan més còmodes parlant d'art, com en el cas de Soulages, el museu del qual a Rodés ara amplien. En algun moment han evocat els noms de Rothko, Chillida, Lucio Fontana o Donald Judd. Ursprung n'hi afegeix d'altres. Quan, sortint del “taller de Vulcà”, va a veure la intervenció dels RCR al bosc de Pedra Tosca, pensa en Richard Serra, mentre que associa les columnes basàltiques dels cingles de Fontfreda amb Joseph Beuys. En acabar el recorregut, que inclou també l'estadi d'atletisme i les Cols, Ursprung escriu: “Quan vaig deixar Olot, la ciutat conformada pels volcans i els terratrèmols, però també per les fàbriques tèxtils del segle XIX, em va venir al cap la cèlebre cita de Karl Marx sobre el treball viu: ‘El treball és el foc viu, donador de forma; és la transitorietat de les coses, la seva temporalitat, com la seva formació pel temps viu’”.

Fidels al principi fundacional de “viatge i somni”, els RCR mantenen que somien en “una Arquitectura amb A majúscula”. És el cas, sens dubte, del gratacel que fan a Dubai: com expliquen ells mateixos, “construir amb ombra o amb llum és una aspiració més gran que la de construir només amb acer, vidre o formigó”. En aquest projecte, en què han fugit del mur cortina i basen l'estilitzada torre en la profunditat i la gradació de la llum, es fa innegable que la seva arquitectura segueix responent, feliçment, a aquella mateixa ambició.

Josep M. Muñoz

de l'art sobre l'ofici manual, és a dir, de l'artista sobre l'artesà.

El quadre és evocat per l'historiador Philip Ursprung, professor a l'ETH de Zúric, per parlar del taller dels arquitectes RCR. En entrar a l'antiga foneria Barberí, li sembla que es troba dins una pintura d'Anselm Kiefer, però de seguida pensa en el quadre de Velázquez. De fet, l'associació és tan suggeridora que dona títol (“el taller de Vulcano”) al número monogràfic que la revista d'arquitectura *Croquis* acaba de dedicar als arquitectes olotins, i que es tanca, precisament, amb el text d'Ursprung. No és pas la primera monografia que els dedica la revista. En aquest número, de 336 pàgines i

Del dinou al vint-i-u Després de l'èpica

Molts neoindependentistes s'han allunyat de les urnes perquè no poden entendre que el Govern fos capaç d'organitzar el referèndum d'autodeterminació de l'U d'Octubre i després fos incapaç d'implantar la independència. No hi ajuda que ningú expliqui què va passar durant aquell idealitzat mes d'octubre, que van pactar i amb qui, i, sobretot, què o qui va fallar. Esperem que l'amnistia aprovada per Las Cortes –quan els poders fàctics la deixin aplicar– permeti compartir aquesta informació, sense posar en perill la llibertat i el patrimoni dels dirigents d'aquesta revolució democràtica. Aleshores potser podrem discernir en qui podem confiar. I tornar a les urnes. Mentrestant, penso que conèixer què va passar l'estiu de 1936 pot ajudar a entendre la complexitat i la dificultat de consolidar una revolució. Sigui del signe que sigui.

Com tothom sap, la insurrecció d'una part de l'exèrcit va provocar que un grup petit de ciutadans aprofités la confusió per cremar esglésies, ocupar propietats privades, detenir adversaris i matar enemics. També va empoderar grups polítics minoritzats, que van imposar una revolució social. Molts propietaris i polítics dels partits majoritaris van optar legítimament per amagar-se o fugir. En canvi, d'altres van plantar cara als eixelebrats, amb perill per a la seva vida. Parlo de l'alcalde republicà Ramon Aubert que es va negar a armar els revolucionaris; dels milicians que van alliberar l'exalcalde i principal empresari local Baldiri Descals, segrestat per un grup foraster; del president del Comitè, Marian Sánchez del Barrio, que el va ajudar a fugir a l'estranger; dels milicians que van evitar la detenció de l'advocat Joan Capdevila, que havia representat els industrials olotins durant les vagues obreres de la dècada anterior; de Joaquim Danés, Ramon Sadurní, Pelegrí Serrat i altres, que van protegir els símbols litúrgics catòlics. I per descomptat, també parlo dels polítics que van acceptar participar en el Comitè (Planagumà, Lite, Casanovas, Canals) i al Consell Municipal (Calm, Garganta), tot i que estaven totalment en contra de la revolució que s'estava imposant per la força.

Un cop superats els primers dies de desordre i desgovern, als membres del Comitè els va tocar fer front al dia a dia. Per exemple, van haver de pagar la setmanada als funcionaris municipals, als milicians que s'havien fet càrrec de mantenir l'ordre públic i als obrers de les fàbriques intervingudes. En un primer moment, van utilitzar els diners que hi havia dipositats a les oficines dels bancs, els valors confiscats pels milicians a les esglésies i a casa dels propietaris fugits, i les penyores que van imposar a les famílies benestants que s'havien quedat. Però van durar ben poc.

Mentre esperaven que el nou sistema impositiu donés fruits, la Comissió d'Economia, Antoni Planagumà, d'Acció Catalana Republicana (ACR), i Timoteu Masberenguer, de la Confederació Nacional del Treball (CNT), van anar a demanar ajuda a Josep Tarradellas, conseller primer de la Generalitat de Catalunya. El Govern els va concedir un crèdit, important però insuficient per cobrir totes les despeses. Els ciutadans cada dia estaven més nerviosos i eren freqüents els desordres i els actes d'indisciplina. Aleshores, els comissionats van visitar el ministeri de la Guerra per vendre-li la roba que hi havia als magatzems de les fàbriques olotines. Tornats a Olot, van emplenar dos vagons de tren a l'estació de Sant Joan de les Abadesses i els van enviar a Madrid. Però els dies passaven i el ministeri no feia el pagament. Aleshores, Planagumà i Masberenguer van tornar a Madrid i allà es van assabentar que els vagons s'havien extraviat i no havien arribat a destí. Impotents, els dos polítics olotins van resseguir en cotxe la ruta del tren, fins que els van localitzar a Alcázar de San Juan, Ciudad Real. Buits. Per sort, el cap d'estació va documentar que els vagons havien arribat i que la roba s'havia distribuït. Amb aquest certificat, el ministeri va pagar i els funcionaris i obrers d'Olot van cobrar la setmanada.

Joan Barnadas
joan.barnadas@gmail.com

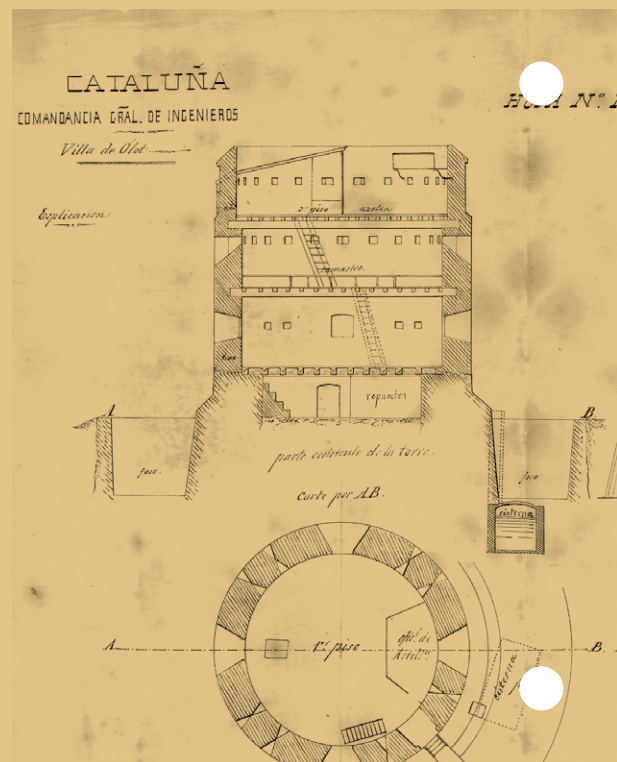

Aniversari 150 anys de l'assalt d'Olot pels liberals

El 18 de març de 1875, tres columnes de l'exèrcit liberal espanyol van sortir de les Preses per desallotjar l'exèrcit carlí de la vila d'Olot. Després d'un fort combat a la serra de Sant Valentí de la Pinya i Montolivet, els defensors van abandonar les posicions, deixant 18 morts al camp de batalla. En la fugida, van calar foc a l'Hospici i van obligar els civils a sortir amb ells de la població.

El combat va posar fi a l'ocupació carlina de la vila –conseqüència de la batalla del Toix, el març de 1874– i va accelerar la desfeta del bàndol del pretendent a les comarques gironines, comandat pel general Francesc Savalls. Per evitar que poguessin recuperar la plaça, la nova autoritat va ordenar la fortificació immediata d'Olot, encarregada al capità d'enginyers Félix Recio y Brondo (Palma de Mallorca, 1833–Barcelona, 1881).

En agraïment als responsables de l'assalt, l'octubre d'aquell any el consistori va nomenar fills adoptius d'Olot el tinent general Arsenio Martínez Campos, el mariscal José Arrando i el brigadier Juan Cirlot.

Allò visible Rotondes i art públic?

Perdoneu-me per treure un clàssic, present a nombroses ciutats, fins i tot a Olot, tot i que afortunadament no en som un exemple modèlic: em refereixo a les escultures de les rotondes, que van estar en auge els anys 80 i 90. No tinc la intenció de fer-ne un catàleg, les podeu trobar documentades a la web d'Olot Cultura.

El portal volcànic n'és la gran ambaixadora. Aquesta peça de Guinovart, tan diferent a la resta de les seves obres, pesa sobre la rotonda de la Solfa. Fou creada el 1996 i es pensà específicament per a la rotonda. Compleix una de les funcions d'aquest tipus d'obres: assenyalar un tret identitari de la ciutat, i en aquest cas també reforçat per la toponímia. A l'altra punta de la ciutat, a la Rodona, hi ha l'obra *Gran alat*, de Francesc Granyer Junyent, de dimensions molt més modestes, el significat de la qual encara no he pogut fer lligar amb cap tret identitari o simbòlic de la ciutat (a no ser que ens atrevim a jugar amb les ales de l'ocell i l'ala-alot-Olot).

Malgrat no combregar amb la idea de posar obres a les rotondes, hi ha una diferència entre pensar una obra per a un espai específic i posar una obra quasi aleatòriament en un espai indeterminat. Això és el que ha passat en la majoria de casos a Olot. A la rotonda del Cassés hi ha una obra de Leonci Quera posada en aquest lloc per decisió de la Junta de govern d'aleshores, després de la cessió de la col·lecció al Museu. Sembla que s'hagi col·locat en un espai qualsevol. No sé com s'ho agafaria Quera, atesa "[...] la seva intenció de crear objectes que participessin de ple en l'univers, destinats a situar-se en plena natura".

Anem al gra. Potser recordeu l'exposició a la sala ZeroU *Rotondisme. Donant voltes a l'art públic*, comissariada per Pere Cañada i David Santaaulària, el 2007. S'hi abordava el debat entorn de l'art públic i també la ubicació de les escultures a les rotondes. A la mateixa línia podeu consultar l'article *Enmascarando la pobreza del paisaje urbano: rotondas y arte público*, d'Elia Canosa Zamora i Ángela García Carballo (*Boletín de la A.G.E.*, 51[2009]). Parlar d'art públic en les rotondes és un engany: un art destinat a ser consumit des del cotxe, amb el que això implica (rapidesa, mala visibilitat, impossibilitat d'apropament, com un reflex de la societat de consum i els *drive-thru*), no pot ser art. Posar una escultura en una rotonda és menystenir l'obra. Malgrat que ens permet la visió 360°, la rotonda no és una peanya. És terra de ningú: no permet mirar tranquil·lament l'obra, apropar-nos-hi, tocar-la, gaudir-la, reflexionar-hi... Una obra en una rotonda no és art públic, una rotonda no es pot considerar espai públic: no fa cap de les funcions, com són ara la sociabilitat, l'espai de trobada, de convivència col·lectiva i d'identitat.

Acabem-ho rodó: la meva rotonda preferida amb escultura és la rotonda de la Devesa amb l'obra d'Alfaro, a Girona.

Keta Capdevila Werning

Hem de parlar Barret, sotana, cullera

El català porta una mala ratxa en el món de l'esport. A principis d'any rebíem la notícia d'una gran golejada: "Només un de cada tres entrenaments de futbol es fa en català". Quina tocada de pilotes! És una dada que es desprèn de l'enquesta que Òmnium Cultural i la UFEC (Unió de Federacions Esportives de Catalunya) han elaborat del sector, la més gran que s'ha fet mai sobre l'ús del català a l'esport. Manoi!

Fequis que ja fa un parell de temporades que Òmnium va liderar la campanya "L'esport treu la llengua, comparteix el català" amb l'objectiu de fer créixer l'ús del català a l'esport. I suara, aquest 2025, ha passat la pilota i ha fet públiques les dades de l'estudi en què han participat més d'un milió d'esportistes, entrenadors, àrbits, professionals i famílies. Quant de giro! La conclusió: el català perd titularitat en el terreny de joc i els entrenaments són clau. Només se'n salva un xic l'hoquei, que és l'esport on un 42,1% dels qui el practiquen sempre parlen en català. Eus?

Però l'entitat catalana no ens deixa en pilotes i per fer-hi front ens presenta un trident ben potent: un manifest, un pla per reforçar la llengua i formació gratuïta als clubs, que ara són els qui tenen la pilota. L'objectiu principal: que el català torni a guanyar-se la titularitat i sigui un referent de les noves generacions.

Els mitjans de comunicació aquesta vegada se'n salven, perquè històricament han fet una bona tasca, especialment des de la ràdio. Així, en les retransmissions futbolístiques ens han apropiat mots com "barret", "sotana" o "cullera". Per col·laborar amb aquesta iniciativa i inspirats en la campanya "El català correcte, passa'l" de RAC 1, us proposem de practicar 10 paraules i expressions per enfortir el català a l'esport: 1) No diguis "sigue", digues "segueix", que també té dues síl·labes. 2) No diguis "valla", digues "tanca". 3) No diguis "caño", digues "sotana" o "túnel". 4) No diguis "espinilleres", digues "canyelleres" (per protegir les canyelles de les teves cames). Ep, aquesta té una síl·laba menys en català! 5) No diguis "delanter" (que ve de "delante"), digues "davanter" (que ve de "davant"). 6) No diguis "passe", digues "passada". 7) No diguis "vamoos", digues "som-hi", "vinga" o, més curt, "nari" (d'anar-hi). 8) No diguis "saque", digues "servei" o "sacada". 9) No diguis "hockey" amb la "h" aspirada, digues "hoquei" (paraula aguda). 10) I per al 10: no diguis "ojeador", digues "cercapromeses".

Ja veureu que si les feu servir no us agafaran pas en pilotes. Tampoc no cal que ara passeu ànsia, cal anar conversa a conversa, que la temporada és llarga. Com en l'esport, la llengua et torna el que tu li dones. I, amb paraules de Johan Cruyff: "Si no pots guanyar, assegura't de no perdre" que, aplicat al tema d'aquest article, seria alguna cosa així com: "Si no pots parlar en català, assegura't de no parlar en una altra llengua".

Apa, que demà hi ha entrenament ben d'hora, ben d'hora, ben d'hora...

Anna Riera i Pijoan

Vivències Una de Josep Pla

De fa molt temps, soc un lector enganxat a l'obra literària de Josep Pla. La seva lectura amena, variada, intel·ligent, sensible, em resulta un plaer complet. En el meu modest entendre, la gràcia és com s'expressa o com diu les coses, no tant pel que diu o vol dir. A vegades, només per com ho diu, mentre lleigeixo repeteixo la lectura d'alguns paràgrafs que em traslladen per moments a un goig complet. Aquesta experiència m'ha passat amb molt pocs autors, tan pocs que els podria comptar amb els dits d'una mà. L'admiració per l'escriptura de Pla no significa, però, una devoció cap al conjunt de l'obra: modestament, respecto però discrepo de moltes de les seves opinions i judicis.

“I es dona la paradoxa que, com més coses se saben de la seva vida, menys se'l coneix.”

De Pla jo havia llegit l'obra més coneguda, però quan Edicions Destino en va promoure l'edició de l'Obra Completa, de més d'una quarantena de volums, m'hi vaig subscriure i, a mesura que es publicaven, me'ls anava empassant. D'alguns, n'he repetit una segona i una tercera lectures, i en cadascuna he experimentat noves visions; d'altres, he tingut la sensació que eren narracions escrites a tant la pàgina, avalades només per la signatura. Simplement, expresso la meua opinió com a simple lector no versat en literatura.

Quasi des de la seva mort, l'any 1981, han aparegut una quantitat

considerable d'escrits en periòdics i revistes, així com també bastants llibres dedicats no només a l'obra sinó també a la persona i l'entorn familiar i professional. N'he llegit alguns i també he tingut converses amb persones que tingueren un tracte directe i continuat amb Pla, ja de gran. Personalment, ens presentaren i saludàrem un parell de vegades: foren trobades breus i d'una urbanitat quasi d'una altra època. Dic això perquè és reconeguda la seva fama de personatge controvertit, d'empordanès tocat per la tramuntana. Com intenten demostrar totes les biografies de Pla, furgant en els escrits i el records de les persones que poc o molt hi convisqueren, presenta molts i variats aspectes. I es dona la paradoxa que, com més coses se saben de la seva vida, menys se'l coneix.

Potser una altra manera de conèixer-lo és explicar-ne anècdotes. En té moltes i, curiosament, malgrat tot el que s'ha escrit i publicat sobre la persona, no han transcendit. Imagino que part del problema rau en què moltes s'han transmès de boca a boca i la seva veracitat es pot posar en entredit. Avui, em plau d'explicar-ne una que va tenir lloc a la nostra ciutat. Puc donar fe de la seva autenticitat. Per això l'escric.

Temps era temps, farà més de cinquanta anys, teníem de conciudadà un personatge trempat que tenia una indústria que anava fent. Sabé aprofitar un bon temps de vent de popa per impulsar-la, fer-la gran i, alhora, constituir un bon patrimoni que li va fer adoptar les exhibicions dissonants característiques dels nou-rics: estrenà una casa i l'omplí d'obres del mercat de l'art, catifes perses, mobiliari i lluminàries d'impacte. I s'entestà que l'havia de veure en Josep Pla. Suposo que el beneplàcit d'una figura de pes li significava una mena de consagració personal. S'espavilà per aconseguir-ho i, per mitjà d'una bona relació que l'escriptor tenia entre la gent de la comarca, aconseguí celebrar un dinar conjunt a El Purgatori, un restaurant de prestigi d'aquella època.

Havent dinat, a contracor, l'escriptor acceptà visitar –per allò que no sigui dit– la flamant residència de l'amfitrió. Situats a l'interior de

la casa, amb maneres més pròpies d'un comercial que ensenya el gènere, el nou-ric inicià un recorregut per mostrar tots els objectes i destacar la singularitat de cadascun. En Pla es mantenia callat, amb cara d'avorrit, com si la cosa no anés amb ell. Quan va observar aquesta indiferència, i amb el desig de fer més impactant i valuós allò que anava exhibint davant el convidat distant, no se li va ocórrer res més que afegir a la presentació de cada objecte el preu que n'havia pagat: “Això, tantes pessetes; allò, tantes pessetes; aquell, tantes pessetes...”. I Josep Pla, mut i amb la mateixa cara d'absent. Amb això, aparegué en escena la senyora de la casa, molt empolainada per a l'ocasió i somrient. L'amfitrió la va presentar a l'escriptor: “Senyor Pla, li presento la meua senyora”. I aquest, mudant l'expressió de la cara per un somriure d'alliberament venjatiu, li respongué: “I aquesta, quant li ha costat?”.

Joan Tresserras

